

Magdalena JASINIAK*

Jadwiga KACZMARSKA-KRAWCZAK**

**OCENA ISTNIEJĄCEGO SYSTEMU
WSPÓŁPRACY I WYMIANY INFORMACJI
MIĘDZY SFERĄ NAUKI I BIZNESU W REGIONIE ŁÓDZKIM
– WYNIKI WYWIADÓW BEZPOŚREDNICH Z PRZEDSIĘBIORCAMI**

1. Wstęp

Budowa gospodarki opartej na wiedzy nie jest możliwa bez umiejętności kooperacji i zdolności do transferu wiedzy pomiędzy przedsiębiorstwami a jednostkami naukowymi. Szczególne oczekiwania są związane z mechanizmami włączania instytucji naukowych do sfery gospodarczej oraz z budową wielofunkcyjnych relacji z biznesem. Podkreśla się potrzebę pogłębienia integracji tzw. trójkąta wiedzy: nauki, edukacji i innowacyjności, a sektor nauki i badań uznajemy za koło zamachowe gospodarki wiedzy¹. W wyniku przemian społeczno-gospodarczych i reform w sektorze B+R przed polskimi jednostkami naukowo-badawczymi otworzyły się nowe możliwości transferu ich osiągnięć do przedsiębiorstw, wiążące się z koniecznością wskazania w obszarze komercjalizacji innowacji rozwiązań, które mogłyby być stosowane w polskich warunkach gospodarczych. W związku z tym, ważne jest monitorowanie procesu transferu wyników badań do zastosowań gospodarczych w Polsce oraz obserwowanie rozwiązań stosowanych w innych krajach, ze szczególnym uwzględnieniem dobrych praktyk w tym obszarze.

* Dr, Zakład Finansów Korporacji, Uniwersytet Łódzki; e-mail: magdalena.jasiniak@uni.lodz.pl

** Dr, Społeczna Akademia Nauk; e-mail: jkaczmarska@interia.pl

¹ **K. Matusiak** (red.), *Ośrodki Innowacji i Przedsiębiorczości w Polsce. Raport 2010*, PARP, Warszawa 2010, s. 11.

Problemem polskich jednostek B+R jest mała koncentracja na osiąganie praktycznych rezultatów badań naukowych potrzebnych gospodarce i społeczeństwu. Trudnością w komercjalizacji wyników prac badawczych jest m.in. to, że na etapie ich planowania nie myśli się o ich późniejszej aplikacyjności.

Celem niniejszego artykułu jest próba oceny istniejącego systemu współpracy i wymiany informacji między sferą nauki i biznesu w regionie łódzkim na podstawie wyników badania empirycznego.

1. Charakterystyka regionu łódzkiego – potencjał badawczo-naukowy

Z badań Instytutu (IPED) przeprowadzonych w 2009 r. wynika, że 59% przedsiębiorstw nie współpracuje z ośrodkami naukowymi, a ponad 50% przedsiębiorców twierdzi, że nie spotkało się z propozycją współpracy ze strony uczelni wyższych². Podobnie sprawa wygląda w woj. łódzkim, w którym nieliczna grupa przedsiębiorstw współpracuje lub kontaktuje się z podmiotami sfery badawczo-rozwojowej. „Wedle analizy potrzeb innowacyjnych przedsiębiorstw jako przyczynę tak niskiej współpracy ze sferą B+R przedsiębiorcy wskazują – zbyt małą ich zdaniem liczbę jednostek B+R w województwie łódzkim, brak informacji o ich funkcjonowaniu, a także wysokie koszty tego typu współpracy”³. Z tej samej analizy wynika, że przedsiębiorstwa rzadko współpracują z B+R również ze względu na wysokie ryzyko związane z finansowaniem działań badawczo-rozwojowych w pierwszych etapach. Niskie nakłady na działalność B+R w województwie wynikają m.in. z: braku zasobów firm, które można przeznaczyć na tę działalność (środki na innowacje konsumowane są w formie środków trwałych i parku maszynowego), braku wiedzy o możliwościach współpracy i przekonania o bardzo wysokich kosztach, niekorzystnych uwarunkowań administracyjno-prawnych (np. regulacji podatkowych, które czynią te nakłady ryzykownymi).

Usprawnienie współpracy między uczelniami a biznesem jest przedmiotem nie tylko samych zainteresowanych, lecz także władz samorządowych. Działania państwa stanowią czynnik stymulujący współpracę uczelni wyż-

² M. Bąk, P. Kulawczuk (red.), *Warunki skutecznej współpracy między nauką a przedsiębiorstwami*, Instytut Badań nad Demokracją i Przedsiębiorstwem Prywatnym, 2009.

³ *Badania i ekspertyzy w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw oraz w obszarze B+R w województwie łódzkim*, UM, Łódź 2010.

szych z przemysłem. Współczesna strategia rozwoju nauki odwołuje się do nowych paradygmatów, ukierunkowanych na wielodyscyplinarność nurtów badawczych.

W 2008 r. Komisja Europejska opublikowała zalecenia dotyczące zarządzania własnością intelektualną w procesie transferu wiedzy, a także kodeks dobrych praktyk dla uniwersytetów oraz innych publicznych jednostek naukowych⁴. Dokument ten zaleca w szczególności, aby wszystkie publiczne jednostki naukowe (w tym szkoły wyższe) traktowały transfer wiedzy jako misję strategiczną, a także popierały szeroko rozumiany transfer wiedzy powstałej przy wykorzystaniu środków publicznych, zapewniając tam, gdzie jest to możliwe, wolny dostęp do wyników badań z zachowaniem ochrony własności intelektualnej. Współczesna strategia rozwoju nauki odwołuje się do nowych paradygmatów ukierunkowanych na wielodyscyplinarność nurtów badawczych. Efektywne połączenie systemu generowania wiedzy naukowej z systemem jej wykorzystania przyczyni się zapewne do wykreowania lepszego oblicza regionu łódzkiego poprzez wizerunek miasta kreatywnego.

Region łódzki to wyróżniający się w Polsce i ceniony za granicą ośrodek badawczy w zakresie wielu dyscyplin naukowych. Jako jeden z trzech polskich regionów predestynuje do miana bioregionu, ze względu na szczególnie prężnie rozwijającą się branżę *life science*. Skala i waga innowacyjnych prac badawczych podejmowanych przez łódzkie placówki pozwala zaliczyć je do uznanych ośrodków naukowych na świecie. Miasto jest przestrzenią, w której zachodzą dość skomplikowane procesy społeczno-ekonomiczne. Kreowanie wiedzy w mieście odbywa się poprzez działalność badawczo-rozwojową ukierunkowaną na wzrost wiedzy w społeczności miejskiej. Współczesne atuty Łodzi to wielofunkcyjna, bogata struktura gospodarcza (włókiennictwo, energetyka, przemysł spożywczy, chemiczny, materiałów budowlanych), prężne środowisko gospodarcze oraz pokaźne zasoby wysoko wykwalifikowanej kadry.

Łódź – stolica województwa, jako silny ośrodek szkolnictwa wyższego dysponuje szerokimi zasobami wykwalifikowanego personelu oraz znaczącymi możliwościami rozwoju kadry naukowej. Funkcjonuje tu 21 szkół wyższych, a Uniwersytet Łódzki, Politechnika Łódzka oraz Uniwersytet Medyczny są jednymi z największych uczelni w kraju. W uczelniach profil prowadzonej działalności obejmuje: działalność dydaktyczno-naukową, naukowo-badawczą

⁴ K. Santarek, *Transfer technologii z uczelni do biznesu. Tworzenie mechanizmów transferu technologii*, PARP, Warszawa 2008, s. 34.

i badawczo-rozwojową, naukowo-wydawniczą oraz naukowo-badawczo-kulturalną, przy współpracy z akademickimi ośrodkami zagranicznymi. Wiele jednostek uczelnianych prowadzi pogłębione prace naukowo-badawcze i badawczo-rozwojowe, których wyniki mają zastosowanie w innych dziedzinach (np. w medycynie i gospodarce). Ponadto działają tu także takie placówki, jak: instytuty naukowe i centra badawczo-rozwojowe – placówki PAN, jednostki badawczo-rozwojowe oraz jednostki i instytucje wspomagające działalność badawczo-rozwojową. Kierunek prowadzonej działalności jest stosunkowo zróżnicowany.

Region łódzki wypracowuje dobre wyniki w pozyskiwaniu funduszy europejskich, jednakże ma relatywnie niski udział przedsiębiorstw w finansowaniu badań i rozwoju. Aby zmienić tę niekorzystną tendencję, organizowanych jest wiele projektów, seminariów i konferencji mających na celu stworzenie konkurencyjnej gospodarki opartej na wiedzy, a także podniesienie potencjału regionu w zakresie innowacji. Zakłada się, że poprzez te działania wzmocniona zostanie współpraca między sektorem publicznym, badawczo-rozwojowym a gospodarką regionu. Potrzeba wsparcia innowacyjności była impulsem do opracowania projektu Regionalna Strategia Innowacji – RSI 2030. Regionalna Strategia Innowacji dla Województwa Łódzkiego LORIS 2030 jest strategicznym dokumentem określającym cele i kierunki działań innowacyjnych. To również ciągły proces rozwoju systemu innowacji w regionie oraz świadomości systematycznego rozwoju potencjału innowacyjnego. Jest to także analiza potencjału badawczo-rozwojowego regionu i poziomu technologicznego przedsiębiorstw, ich skłonności do stosowania innowacyjnych rozwiązań oraz pobudzania współpracy i wymiany doświadczeń⁵.

Regionalna Strategia Innowacji dla Województwa Łódzkiego LORIS 2030 ma ukazać aktualny stan innowacyjności gospodarki regionu oraz sformułować działania mające na celu zaktywizowanie podmiotów gospodarczych dla efektywnego wykorzystania potencjału innowacyjnego regionu. Regionalna Strategia Innowacji dla Województwa Łódzkiego LORIS 2030 ma się przyczynić do podniesienia poziomu innowacyjności i konkurencyjności regionu, stymulować rozwój innowacji w łódzkich firmach, między innymi dzięki działaniom z zakresu transferu wiedzy⁶. Odbiorcami projektu jest więc całość społeczeństwa regionu, ze szczególnym uwzględnieniem firm wysokich

⁵ www.lodzkie.pl

⁶ www.lodzkie.pl

technologii oraz przedsiębiorstw chcących wprowadzać w swojej działalności innowacje. Ponadto beneficjentami projektu mogą być organizacje otoczenia biznesu świadczące usługi dla firm, uczelnie wyższe, pracownicy naukowcy oraz inne jednostki edukacyjne, bez których nie może zaistnieć w regionie w pełni rozwinięty system innowacji.

W regionie łódzkim funkcjonuje wiele parków technologicznych i naukowych⁷, które przechodzą z fazy idei, organizacji i wypracowywania modelu funkcjonowania, w dojrzały etap rozwoju usług o wysokiej wartości dodanej dla innowacyjnych przedsiębiorstw i synergii z inteligentnymi specjalizacjami oraz specjalizacji samych ośrodków. Ich główną funkcją jest wspieranie rozwoju przedsiębiorstw działających w branżach innowacyjnych oraz oferujących zaawansowane technologicznie produkty i usługi. Parki realizują to zadanie m.in. poprzez zapewnianie firmom przestrzeni biurowej i produkcyjnej wraz z niezbędną infrastrukturą oraz oferowanie szeregu usług wspierających ich działalność. Ważnym elementem tego wsparcia jest pośredniczenie w kontaktach między środowiskiem naukowym a biznesowym oraz dostarczanie usług doradczych związanych z transferem i komercjalizacją wiedzy. Zadania te są szczególnie istotne z punktu widzenia rozwoju innowacyjności małych i średnich przedsiębiorstw, których potencjał i wiedza są niewystarczające, aby wprowadzać innowacje samodzielnie. Park technologiczny, działając na styku biznesu i sfery badawczo-rozwojowej, ma szansę stanowić efektywne narzędzie dyfuzji nowych technologii, przyczyniając się do rozwoju firm, a w efekcie również – do powstawania nowych miejsc pracy.

Istotną rolę w działaniach integracyjnych między przedsiębiorstwami, instytucjami naukowymi i otoczeniem biznesu pełnią również klastry. W klastrach uczelnie występują jako źródło wiedzy i pomysłów, wykwalifikowanych pracowników oraz innowacji nie tylko technologicznych. W województwie łódzkim funkcjonują m.in. następujące klastry:

- Klaster Bioenergia dla Regionu,
- Łódzko-Mazowiecki Klaster Owocowo-Warzywny,
- Kutnowski Klaster Technologiczny,
- Łódzki Klaster Budowlany – Twój Dom,

⁷ M.in.: Łódzki Regionalny Park Naukowo-Technologiczny; Bełchatowsko-Kleszczowski Park Przemysłowo-Technologiczny; Łódzki Inkubator Technologiczny (LIT) działający przy Łódzkim Regionalnym Parku Naukowo-Technologicznym; Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości (AIP); Instytut Nowych Technologii; Centrum Transferu Technologii Politechniki Łódzkiej.

- Klaster Gospodarki Odpadowej i Recyklingu,
- Klaster Innowacyjnego Przemysłu Mody.

Analiza sfery B+R w Łodzi prowadzi do wniosku, że potencjał naukowo-badawczy w Łodzi jest duży. Pomimo to, notuje się niewystarczające przygotowanie sfery B+R do współpracy z innymi podmiotami. Świadomość odnoszonych korzyści w zakresie prac badawczo-rozwojowych nastraja do optymizmu i stwierdzenia, że łódzkie środowisko naukowe stanowi dobre narzędzie komunikacji ze społecznością lokalną.

W dalszej części artykułu przedstawione zostaną wyniki badania przedsiębiorstw regionu łódzkiego, przeprowadzonego za pomocą Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach projektu pt.: „Współpraca nauki i biznesu jako czynnik wzmacniający innowacyjność regionu łódzkiego”, współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej.

2. Ocena systemu współpracy i wymiany informacji między sferą nauki i biznesu w regionie łódzkim – wyniki badania empirycznego

2.1. Informacje o badaniu

W okresie lipiec – sierpień 2012 r. wśród 64 przedsiębiorstw regionu łódzkiego przeprowadzone zostały indywidualne wywiady pogłębione. Dobór przedsiębiorstw miał charakter celowy. Respondentów wyłoniono z próby 500 losowo dobranych przedsiębiorstw regionu łódzkiego, biorących udział w badaniu ankietowym, w ramach projektu. Podstawowym kryterium doboru przedsiębiorstw do wywiadów było w pierwszej kolejności posiadane doświadczenie w zakresie realizowania wspólnych przedsięwzięć z przedstawicielami sfery nauki. Z uwagi na zainteresowanie przedsiębiorców dalszym udziałem w badaniu, w próbie znalazły się także takie przedsiębiorstwa, które dotychczas nie współpracowały z jednostkami naukowymi lub badawczo-rozwojowymi, jednakże skłonne były podzielić się własną opinią na temat funkcjonowania systemu nauki i biznesu w regionie łódzkim oraz czynników, które zniechęcają przedsiębiorców do realizowania tego typu przedsięwzięć.

Biorąc jednak pod uwagę liczebność próby, przedstawione poniżej wyniki badania i oparte na nich wnioski należy traktować jako uzupełnienie wyników badania ankietowego, jak również wytyczne do dalszych badań.

2.2. Charakterystyka respondentów

Zdecydowana większość przedsiębiorstw biorących udział w badaniu powstała przed 2000 r. – 81,7% badanych. W latach 2001–2005 powstało 10,0% badanych przedsiębiorstw, a po roku 2011 zaledwie 1,7% (tab. 1).

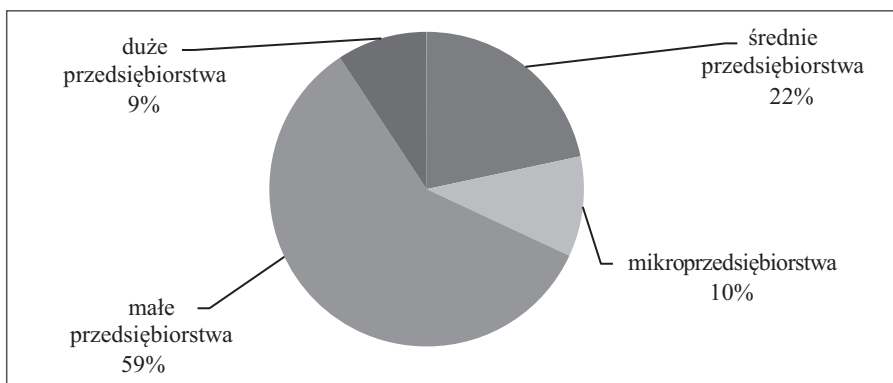
TABELA 1: *Struktura badanych przedsiębiorstw według roku powstania*

Rok powstania	Udział przedsiębiorstw
Przed 1990	26,7%
1991–1995	36,7%
1996–2000	18,3%
2001–2005	10,0%
2006–2010	6,7%
Po 2011	1,7%

Źródło: oprac. własne na podstawie wyników analizy wywiadów pogłębionych.

Na rysunku 1 przedstawiono strukturę badanych przedsiębiorstw pod względem ich wielkości, mierzonej liczbą zatrudnionych.

RYSUNEK 1: *Struktura badanych przedsiębiorstw według wielkości*

Źródło: oprac. własne na podstawie wyników analizy wywiadów pogłębionych.

W wywiadach pogłębionych uczestniczyły przede wszystkim małe i średnie przedsiębiorstwa (odpowiednio: 59% i 22% badanych). Mikroprzedsiębiorstwa stanowiły 10% ogółu, natomiast duże przedsiębiorstwa – 9%.

Wywiady były przeprowadzone z przedstawicielami przedsiębiorstw, zajmującymi przede wszystkim stanowiska kierownicze wyższego szczebla (prezes, właściciel, członek zarządu, dyrektor). Strukturę respondentów według zajmowanego stanowiska przedstawia tab. 2.

TABELA 2: *Struktura respondentów według zajmowanego stanowiska*

Stanowisko	Udział respondentów
Prezes	30%
Właściciel / współwłaściciel firmy	27%
Dyrektor	25%
Członek zarządu	7%
Kierownik	5%
Asystent prezesa	2%
Menedżer	2%
Specjalista	2%

Źródło: oprac. własne na podstawie wyników analizy wywiadów pogłębionych.

Personel wyższego szczebla stanowił 82% respondentów. Z badania ankietowego wynika również, że wśród osób zatrudnionych na stanowisku prezesa oraz właścicieli/współwłaścicieli firm kobiety stanowiły odpowiednio 23% (mężczyźni 77%) oraz 17% (mężczyźni 83%) respondentów. Wśród osób zatrudnionych na stanowisku dyrektora kobiety stanowiły 18% respondentów (mężczyźni 82%), natomiast w przypadku członków zarządu kobiety stanowiły 33% respondentów (mężczyźni 67%).

W dalszej części artykułu przedstawione zostaną fragmenty wypowiedzi przedsiębiorców, dotyczące oceny systemu współpracy i wymiany informacji między nauką i biznesem w regionie łódzkim, odnoszące się przede wszystkim do:

- możliwości i form nawiązywania kontaktów z przedstawicielami sfery nauki regionie;
- dostępności oferty sfery nauki dedykowanej przedsiębiorcom i podstawowych barier ograniczających współpracę;
- roli jednostek samorządowych;

- proponowanych rozwiązań, które zdaniem respondentów ułatwią realizowanie wspólnych przedsięwzięć ze sferą nauki.

Przytoczone zostaną również wypowiedzi wyrażające oczekiwania respondentów oraz propozycje zmian, które zdaniem respondentów są konieczne dla rozwoju systemu współpracy i wymiany wiedzy w regionie łódzkim, z uwzględnieniem roli władz lokalnych.

2.3. Współpraca nauki i biznesu w regionie łódzkim – wyniki badania empirycznego

Większość respondentów, tj. 75,1%, współpracuje lub współpracowało z przedstawicielami jednostek naukowych. W większości przypadków respondenci byli zadowoleni z przebiegu współpracy i deklarowali chęć do jej kontynuowania (lub nawiązania nowych kontaktów z jednostkami naukowymi lub B+R) w przyszłości.

Jednak zdaniem przedsiębiorców, istnieje szereg barier utrudniających realizowanie wspólnych przedsięwzięć z pracownikami naukowymi. Należą do nich przede wszystkim:

- trudności w pozyskiwaniu informacji na temat projektów realizowanych przez jednostki naukowe i badawczo-rozwojowe, które mogłyby stanowić potencjalny obszar współpracy;
- brak platformy (np. internetowej) czy też punktu informacyjnego w środowisku lokalnym, które umożliwiłyby kontaktowanie się obu sfer;
- brak funduszy na realizację tego typu przedsięwzięć.

W większości przypadków nawiązanie współpracy z przedstawicielami sfery nauki opierało się na kontaktach prywatnych. Najczęściej znajomości te pochodzą jeszcze z czasów studenckich i zwykle są ograniczone do uczelni, jaką ukończył dany respondent bądź też inny pracownik firmy. Czasem współpraca była nawiązywana z danym ośrodkiem naukowym dzięki rekomendacjom uzyskanym od kontrahentów. Żaden z respondentów nie wspomniał o kontaktach zawartych na zorganizowanych spotkaniach, służących wymianie wiedzy i doświadczenia, tj. targi, seminaria, konferencje itp. (ramka 1)

RAMKA 1: *Forma nawiązywania kontaktu przez przedsiębiorców z przedstawicielami sfery nauki*

Wywiad nr 42

Do końca nie jestem pewien w tej chwili. Niemniej jednak z racji tego, że ja jestem wychowankiem Politechniki Łódzkiej, mam kontakty z osobami z Politechniki Łódzkiej, z asystentami na Politechnice Łódzkiej. I z tego co dzisiaj pamiętam nasza firma zainicjowała takie spotkanie w celu przybliżenia jakiegoś tam tematu, który myśmy mieli i Politechnika Łódzka podjęła nazwijmy to temat i zaczęliśmy współpracować.

Wywiad nr 9

Ja kończyłem wydział elektryczny Politechniki Łódzkiej, więc miałem znajomość z pracownikami Politechniki Łódzkiej, są to koledzy, którzy utrzymują ze mną kontakty. Potrzeba prowadzenia badań mojej firmy i ich gotowość zaowocowała współpracą.

Wywiad nr 27

To znaczy, jeśli chodzi o Instytut – tak, to przez Internet. Jeżeli chodzi o Politechnikę, to raczej tutaj, powiedzmy, kontakty są szkolne jeszcze, z czasów szkolnych, towarzyskie. Dlatego, że mój kolega z liceum, z którym razem maturę robiliśmy, jest profesorem na Wydziale Chemii Spożywczej, tak że... dlatego ta współpraca jest powiedzmy, no nie jest to jakaś współpraca, którą myśmy w jakiś sposób poszukiwali, ale to się jakoś samo nawiązało, prawda? poprzez kontakty towarzyskie.

Wywiad nr 1

Przed wszystkim to jest... to są referencje wyższych uczelni czy, powiedzmy, znajomość branży. Jeżeli któraś z uczelni czy któryś z instytutów przede wszystkim posiada referencje takie dotyczące współpracy z firmami z naszej branży, to jak gdyby to jest główne kryterium wyboru.

Wywiad nr 5

To były też polecenia znajomych oraz sugestie kontrahentów, że w ten sposób można współpracować z klientami.

Źródło: oprac. własne na podstawie transkrypcji wywiadów pogłębionych.

Zdaniem przedsiębiorców, również Internet pełni istotną rolę w inicjowaniu kontaktów i przedsięwzięć naukowo-biznesowych. Pojawiły się wypowiedzi respondentów, na podstawie których można przypuszczać, że w niektórych przypadkach kontakt został nawiązany dzięki informacjom zawartych na platformach internetowych, stronach internetowych centrów transferu technologii danej jednostki naukowej czy też badawczo-rozwojowej (ramka 2).

RAMKA 2: Znaczenie platform internetowych w nawiązywaniu współpracy między nauką i biznesem

Wywiad nr 4

No nie tylko z indywidualnych, szukamy też na platformach internetowych jednostek, które zechciałyby z tak małymi placówkami współpracować.

Wywiad nr 5

Tak, jest to pierwsze miejsce, w którym możemy odnaleźć wszelkie potrzebne informacje.

Wywiad nr 47

Tak. Tak, korzystamy, tak... w naszej branży tutaj w naszej działalności jest takie forum, w którym wszyscy producenci stolarki jak gdyby wymieniają swoje doświadczenia, to jest forum Oknonet.pl i tam jak gdyby poprzez wymianę tych informacji, no, przede wszystkim staramy się tam też reklamować nasze produkty, ale również pozyskiwać na tym forum naszych dostawców, bo tam również ogłaszają się nasi dostawcy.

Wywiad nr 53

[...] Internet jest bardzo dobrym źródłem... poszukać, kto te wymagania może sprawdzić, jeżeli dany nasz dostawca mówi, że to jest bardzo dobre, a niektórzy się specjalizują, to tak jakby dwa... dwie grupy dostawców, jedni mówią: tak, to jest świetnie i przynoszą nam dokument potwierdzający, a niektórzy mówią: świetnie, wszyscy to korzystają, oni są zadowoleni.

Wywiad nr 28

To przede wszystkim tutaj źródłem jest Internet, ale również jak najbardziej taki osobisty kontakt, jeżeli potrzebujemy nawiązać taką współpracę, jeżeli potrzebujemy mieć jakąś konkretną wiedzę na dany temat, to zazwyczaj źródłem jest albo Internet w sensie nawiązania kontaktu, no a przede wszystkim bezpośrednia relacja z danym wydziałem czy z daną osobą, od której chcielibyśmy uzyskać jakieś informacje czy nawiązać współpracę, tak?

Źródło: oprac. własne na podstawie transkrypcji wywiadów pogłębionych.

Ponieważ brak platform internetowych był wskazany przez przedsiębiorców równocześnie jako bariera ograniczająca nawiązywanie współpracy z przedstawicielami sfery nauki, można przypuszczać, że w regionie łódzkim wiedza o instytucjach, które wspierają taką współpracę, jest niedostateczna. Ponadto pojawiają się opinie wskazujące na to, że informacje zawarte na platformach nie zawsze są dostatecznie przejrzyste i łatwo dostępne dla odbiorców. Prawdopodobnie czynnikiem utrudniającym nawiązanie współpracy

jednostek naukowych oraz badawczo-rozwojowych i przedsiębiorstw jest nie tyle brak takich informacji, co raczej brak pewnego ich usystematyzowania i uporządkowania oraz ujednolicenia całego systemu kojarzącego partnerów zainteresowanych transferem wiedzy.

Z drugiej strony, respondenci podkreślają, że zasoby internetowe są mało czytelne, nieuporządkowane, a poszukiwanie niezbędnych informacji bardzo czasochłonne (ramka 3).

RAMKA 3: Dostępność informacji o ofercie jednostek naukowych

Wywiad nr 32

Oczywiście, pojawiają się takie informacje w Internecie, natomiast, no, to jest troszeczkę tak mało czytelne i wiadomo, no, firma prywatna, nie... nie... nie pracuje u nas aż tak dużo ludzi, żeby konkretnie jakąś tam osobę zaangażować do wylapywania tego typu informacji.

Wywiad nr 55

To znaczy myślę, że tak, że jeśli... gdyby się wczytać w te wszystkie informacje zawarte chociażby na stronach internetowych, to myślę, że tak, że są one jak najbardziej aktualne i przydatne, no wymaga to trochę czasu, żeby to prześledzić, te wszystkie informacje, zobaczyć, co tam jest zawarte, ale jeśli się na to poświęci parę godzin, czy nawet dni, no to myślę, że można dotrzeć do przydatnych dla siebie informacji.

Wywiad nr 4

Jeżeli się dobrze poszpera to one jak najbardziej są, jeżeli się wie czego szukać, czego oczekujemy...

Wywiad nr 55

Myślę, że może jakoś postarać się to uprościć, tak? Czy bardziej uporządkować te informacje, jakąś może wyszukiwarkę wprowadzić, czy jakiś podział na kategorie firm, czy chociażby branż, tak? Żeby, powiedzmy, jakąś konkretną branżę miała swoje zakładki, gdzie można to łatwiej znaleźć, informacje akurat dla nich, tak? Ja myślę, że jest to wszystko opisane tak bardzo ogólnie, tak? I trzeba dopiero to wszystko przeczytać i prześledzić, gdzie można znaleźć informacje konkretnie dla siebie. Tak że jakieś większe uporządkowanie, ewentualnie jakaś przeglądarka.

Wywiad nr 50

No na pewno cały czas należałoby kłaść nacisk na informowanie o tego typu przedsięwzięciach, o tym, że zarówno nauka, jak i same instytucje okołobiznesowe, wspierające biznes, czy mają coś do zaoferowania, że tych firm wspierających młodych ludzi, którzy chcą zakładać działalność gospodarczą, jest coraz więcej.

Źródło: oprac. własne na podstawie transkrypcji wywiadów pogłębionych.

Ważnym czynnikiem wspomagającym realizowanie innowacyjnych przedsięwzięć we współpracy nauki i biznesu jest system finansowania. Respondenci w większości przypadków twierdzili, że ograniczenia finansowe są jedną z istotnych barier w tym zakresie. Jednak pojawiły się pojedyncze opinie, że problemem jest nie tyle pozyskanie środków na finansowanie działalności innowacyjnej, ale przede wszystkim możliwości ich wykorzystania, w szczególności w odniesieniu do środków pozyskiwanych przez partnera ze sfery nauki (granty), jak również środków pozyskiwanych z funduszy unijnych (ramka 4).

RAMKA 4: *Możliwości finansowania projektów realizowanych przy współpracy ze sferą nauki*

Wywiad nr 1

Na pewno koszty, na pewno jest to bariera duża w tej chwili.

Wywiad nr 51

Znaczący barierą na pewno są... są wysokie koszty współpracy z nauką...

Wywiad nr 16

Ostatnio miałam spotkanie na Politechnice Łódzkiej z jednym z profesorów i myślę, że uczelnie wyższe dysponują takimi środkami, bo wiedzą jak pozyskiwać, wiedzą gdzie szukać, więc finanse nie powinny być dla nich problemem.

Wywiad nr 52

Bardzo często są mocno skrupowani jakby warunkami przydzielenia tych wszystkich grantów i jakby później współpraca na zasadzie przemysłowej jest ograniczona, czyli np. dany grant nie może przynosić zysku. Czyli jeżeli zostanie wprowadzona w przemysł, ona nie będzie powodowała jakichś tam zysków i to już jest problem. W związku z tym no tu większość ograniczeń polega jakby z przyznaniem tych środków i w jaki sposób te środki mogą być wydatkowane. I tutaj to są ogromne ograniczenia.

Wywiad nr 49

A trzy: jest jeszcze coś takiego jak, przynajmniej w tej kwestii mojej unijnej dotacyjnej, że jest według planu, który sobie ktoś wymyślił, napisał, tak? Jest na przykład napisane, że ta współpraca ma trwać tyle i tyle, tak? Gdzie z fizycznego punktu widzenia, ze strony jednostki nie ma możliwości, żeby to tyle trwało, tak? bo przecież tam... tam po tej... tej drugiej stronie, po stronie jednostek naukowych też ktoś ma poukładane przecież wszystko – co ma robić i kiedy ma robić, tak? I nagle my wchodzimy z jakimś projektem i mówimy „proszę państwa, my to musimy mieć za trzy miesiące”, przykładowo, tak? A więc też tutaj są problemy...

Źródło: oprac. własne na podstawie transkrypcji wywiadów pogłębionych.

Zdaniem respondentów, istotną rolę w systemie transferu wiedzy i wymiany informacji między nauką i biznesem powinny odgrywać władze lokalne, których zadaniem powinno być kojarzenie obu sfer, wspieranie realizowania tego typu przedsięwzięć, ale również nadzorowanie przebiegu realizowanych projektów i osiąganych rezultatów. Na podstawie wypowiedzi przedsiębiorców trudno jednoznacznie ocenić rolę, jaką obecnie odgrywają władze lokalne. Jednak część respondentów w ogóle nie dostrzega inicjatyw podejmowanych przez samorząd lokalny, wspierających kojarzenie partnerów ze sfery nauki i biznesu, a doświadczenia niektórych przedsiębiorców są raczej negatywne. Jednak pojawiają się pojedyncze opinie, na podstawie których można przypuszczać, że zdaniem niektórych przedsiębiorców, jednostki samorządowe powinny stać się właśnie komórką łączącą te dwie sfery i pośredniczącą w nawiązywaniu kontaktów (ramka 5).

RAMKA 5: Rola władz samorządowych w systemie współpracy i wymiany informacji między nauką i biznesem

Wywiad nr 10

Niewątpliwie, władza lokalna powinna być łącznikiem między sferą nauki a przedsiębiorcami, powinny być organizowane spotkania np.: raz na pół roku producentów i przedstawicieli nauki, gdzie można byłoby pewne rzeczy skonfrontować, uwagi spostrzeżenie przekazać. To by na pewno w jakiś sposób zaowocowało. Urzędy mają bezpośredni dostęp i do sfery nauki, i do przedsiębiorców.

Wywiad nr 16

Kilka razy urząd miasta tworzył takie spotkania, niestety ja dość krytycznie podchodzę do tych spotkań, bo to jest dla mnie spotkanie o niczym, z którego nic nie wynika [...] Pomysły są, ale generalnie nie ma kontynuacji, nie ma ciągłości, więc spotykamy się, porozmawiamy, ale nie ma ciągu dalszego i nie ma co z tym zrobić. Po iluś takich spotkaniach, gdzie widzę, że nic dalej się nie dzieje, to nie ma sensu przychodzić na takie spotkania [...] Jeśli urząd miasta chciałby się w to zaangażować, to zdecydowanie mieć bazę kontaktów, zawsze po takim spotkaniu przesłać podsumowanie; jakie pojawiły się pomysły, nad czym chcemy pracować, jaki jest cel kolejnego spotkania.

Wywiad nr 44

Spotkałam się w okresie przemian, które nastąpiły oczywiście u nas. Udałam się do wiceprezydenta Łodzi [...] z taką propozycją, żeby tak może robił, takie spotkania firm zajmujących się ogrodnictwem, rolnictwem, bo my się wtedy znamy. [...] To było coś, co tak poraziło tego Pana, że nie mogłam zrozumieć. Moja taka była konkluzja tego spotkania: mówię „Wie Pan może Panie Prezydencie dobrze byłoby

niektóre rzeczy, które kiedyś miały miejsce, może z tego skorzystać, bo to było...”. Ja mogę z dłuższego doświadczenia powiedzieć, że to było dla nas bardzo ważne, bo my między sobą też się kontaktujemy i my się wtedy znamy. Znamy. Wychodzą różne problemy na takich spotkaniach. No niestety nie udało się i teraz Urząd Miasta to jest jakś twierdzą. Myślę, że trudniej się działa, aczkolwiek może nie miałam już takiej potrzeby.

Wywiad nr 19

Powinna być jednostka, no powiedzmy, pewnie to wynika już z władz nawet samorządowych, przynajmniej na [12:41] szczebla Urzędu Wojewódzkiego, gdzie byłby taki pośrednik i koordynator łączący powiedzmy poszczególne jednostki uczelniane z zakładami pracy, może zakładami pracy nie, ale z firmami, które powiedzmy w danej branży się specjalizują i ta... to powinno być rzeczywiście skoordynowane, bo to, co powiedziałem, my w którymś momencie musieliśmy w własnym zakresie szukać, no oczywiście, no tu mieliśmy rozpoznanie w kraju, jak to wygląda, ale no sądzę, że no powiedzmy w skali regionu jak najbardziej no mogłoby się również no powiedzmy taka koordynacja odbywać i tu to jest niezbędne.

Wywiad nr 4

Marzy mi się jako przedsiębiorcy taka baza dobrych praktyk, baza dobrych pomysłów, nie wiem gdzie – może właśnie urząd miasta jest takim miejscem, w którym mogłoby się to znaleźć, taka baza wymiany doświadczeń, baza dobrych adresów, chociażby internetowych czy mailowych – baza, która pozwoliłaby na poszerzenie tej współpracy; może z ograniczeniem wkładów finansowych, które są barierą.

3. Zakończenie

Podsumowując treści wywiadów bezpośrednich przeprowadzonych z przedsiębiorcami regionu łódzkiego, należy uwzględnić fakt, że próba badawcza była w tym przypadku relatywnie niska. W związku z powyższym, przedstawionych poniżej wniosków nie należy uogólniać na całą populację.

Z wywiadów tych wynika, że w większości analizowanych przypadków przedsiębiorcy byli zadowoleni z przebiegu współpracy i deklarowali chęć do jej kontynuowania w przyszłości. Jednak system współpracy i wymiany informacji w zakresie innowacji między sferą nauki i biznesu wymaga podjęcia działań naprawczych.

Zdaniem przedsiębiorców, dostrzegany jest niedostatek przepływu informacji oraz brak wypracowanych wzorców współpracy. Zasadne zatem byłoby

wskazanie i zaprezentowanie dobrych praktyk współpracy nauki i biznesu, wypracowanych rozwiązań, które mogłyby się przyczynić do wypracowania efektywnego modelu współpracy i wymiany informacji w zakresie innowacji w Polsce. Konieczne wydaje się również pewne usystematyzowanie i uporządkowanie umieszczanych na platformach internetowych informacji oraz ujednolicenie całego systemu kojarzącego partnerów zainteresowanych transferem wiedzy. Biorąc pod uwagę liczbę już istniejących i nowo powstałych platform kojarzących partnerów sfery nauki i biznesu, wskazane byłoby utworzenie jednej, zintegrowanej platformy, gromadzącej informacje o potrzebach i ofercie zarówno przedstawicieli sfery nauki, jak i biznesu w regionie łódzkim i poza nim.

W opinii respondentów, istotną rolę w systemie transferu wiedzy i wymiany informacji między nauką i biznesem powinny odgrywać władze lokalne, których zadaniem powinno być kojarzenie obu sfer, wspieranie realizowania tego typu przedsięwzięć, ale również nadzorowanie przebiegu realizowanych projektów i osiąganych rezultatów. Na podstawie wypowiedzi przedsiębiorców trudno jednak jednoznacznie ocenić rolę, jaką obecnie odgrywają władze lokalne.

Podsumowując efekty badań, należy stwierdzić, że w polskiej gospodarce skłonność podmiotów sektora gospodarczego do współpracy ze szkołami wyższymi jest stosunkowo niska. Przyczynami są uwarunkowania kulturowe, organizacyjne czy komunikacyjne, choć w ostatnim okresie zainicjowano wiele działań wspierających różne formy współpracy między sektorem gospodarczym a szkołami wyższymi. Współpraca ma się przyczynić do podniesienia umiejętności, wykreowania odpowiednich postaw oraz zwiększenia kompetencji partnerów – poprzez współpracę ukierunkowaną na rozwiązywanie problemów, jakie napotykają innowacyjne firmy, oraz wspieranie rozwoju zdolności przedsiębiorczych, przedsiębiorczego sposobu myślenia, a także postaw umożliwiających pracownikom naukowym szybkie reagowanie na zmiany zachodzące w gospodarce. Bliższa współpraca biznesu i nauki ma na celu również poprawienie adekwatności edukacji i badań prowadzonych przez jednostki naukowe do potrzeb biznesu.

Bibliografia

Badania i ekspertyzy w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw oraz w obszarze B+R w województwie łódzkim, UM, Łódź 2010.

Bąk M., Kulawczuk P. (red.), *Warunki skutecznej współpracy między nauką a przedsiębiorstwami*, Instytut Badań nad Demokracją i Przedsiębiorstwem Prywatnym, 2009.

Matusiak K. (red.), *Ośrodki Innowacji i Przedsiębiorczości w Polsce. Raport 2010*, PARP, Warszawa 2010.

Santarek K., *Transfer technologii z uczelni do biznesu. Tworzenie mechanizmów transferu technologii*, PARP, Warszawa 2008.

www.lodzkie.pl

Magdalena JASINIAK

Jadwiga KACZMARSKA-KRAWCZAK

THE EVALUATION OF COOPERATION SYSTEM AND INFORMATION EXCHANGE BETWEEN BUSINESS AND SCIENCE IN THE LODZ REGION – THE RESULTS OF DIRECT INTERVIEWS WITH ENTREPRENEURS

(Summary)

The article presents the results of direct interviews with entrepreneurs in the Lodz region, as a second part of the research conducted among project titled “The Co-operation of Science and Business as a Factor Enhancing Innovativeness of the Lodz Region” co-financed from European Union under European Social Fund. Due to research results it is essential to take certain actions to enhance business-science cooperation system, as creating effective model of cooperation based on good practices and improve the information flows between business and science spheres. Entrepreneurs perceive local authorities as important link in business and science cooperation.